

Fra: Joron Pihl

joron.pihl@oslomet.no

Til: Opplæringslovutvalget

Dato: 30.3.2019

Forslag til styrking av skolebibliotek i Opplæringsloven fra Joron Pihl

Ad gjeldende § 9-2. Rådgiving og skolebibliotek

«Elevane har rett til nødvendig rådgiving om utdanning, yrkestilbod og yrkesval og om sosiale spørsmål. Departementet gir nærmare forskrifter.

Elevane skal ha tilgang til skolebibliotek. Departementet kan gi nærmare forskrifter.»

Kommentar til § 9-2

Bestemmelse om rådgiving bør skilles ut fra bestemmelsen om skolebibliotek. Disse to bestemmelsene har ikke noe med hverandre å gjøre. Rådgiving og skolebibliotek bør behandles i forskjellige paragrafer.

Forslag til ny §9-2 «Skolebibliotek»

Skolen skal ha skolebibliotek. Skolebiblioteket skal være en integrert del av skolens pedagogiske virksomhet. Skolebiblioteket skal være spesielt tilrettelagt for skolen.

Skolebiblioteket skal ha til oppgave å fremme opplysning, danning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og digitale medier til gratis bruk for alle barn og voksne ved skolen.

Skolebiblioteket skal bidra til å utvikle leseengasjement, informasjonskompetanse og ferdigheter som er viktige for fremtidig demokratisk deltagelse og arbeid i dagens informasjons- og kunnskapsbaserte samfunn.

Det enkelte skolebibliotek skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet.

Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet samarbeider om ansvaret for skolebibliotekene.

Departementet kan gi nærmere forskrift.

Kommentar

Det foreslås målsettingen for skolebibliotek tas inn i Opplæringslovens § 9-2.

Skolebibliotekene hører inn under både Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet, fordi skolebibliotekene inngår i biblioteksektoren. Opplæringsloven bør derfor spesifisere at departementene samarbeider om ansvaret for skolebibliotekene. En tilsvarende bestemmelse bør tas inn i bibliotekloven.

Forslag til ny § 9-3. Utstyr, læremiddel, bibliotek

«For å realisere målene for opplæringen skal skolene skal ha tilgang til nødvendig utstyr, inventar og analoge og digitale læremiddel, herunder tilgang til skolebibliotek og folkebibliotek/fylkesbibliotek.»

Ad § 9-4. Lærebøker og andre læremiddel

«I andre fag enn norsk kan det berre brukast lærebøker og andre læremiddel som ligg føre på bokmål og nynorsk til same tid og same pris. I særlege tilfelle kan departementet gjere unntak frå denne regelen.»

Forslag til ny § 9-4:

«Lærebøker, litteratur, digitale læremidler og skolebiblioteket /folkebiblioteket integreres i det pedagogiske arbeidet. Litteraturen omfatter norskspråklig og flerspråklig litteratur og kilder.»

Kommentar:

Gjeldende § 9-4 forutsetter at undervisningen er lærebokstyrt. En ny bestemmelse bør legge til grunn at elevene arbeider med et bredt litteraturtilfang og digitale ressurser som ledd i utforskning og dybdelæring i samsvar med de nye læreplanene. Inkludering av skolebiblioteket og folkebiblioteket som læringsarena er vesentlige forutsetninger for utforskning og dybdelæring. Tilgang til bibliotekressurser bør gi tilgang til både norskspråklig og flerspråklig litteratur som ledd i lesing og læring i flerspråklige klasserom, jfr. nye læreplaner i norsk og norsk som andrespråk som nå er sendt ut på høring.

I skolebibliotekene og folkebibliotekene/fylkesbibliotekene kvalitet sikrer bibliotekene/bibliotekarene innkjøp av litteraturen og læremidlene.

Ad § 10-11. Personale som ikkje er tilsett i undervisningsstilling og som skal hjelpe til i opplæringa

«Personale som ikkje er tilsett i undervisningsstilling etter § 10-1 eller § 10-6 kan hjelpe til i opplæringa dersom dei får nødvendig rettleiing. Slik hjelp må berre skje på ei slik måte og i eit slikt omfang at eleven får forsvarleg utbytte av opplæringa. Personale som ikkje er tilsett i undervisningsstilling, skal ikkje ha ansvaret for opplæringa.»

Kommentar

Det foreslås at denne paragrafen revideres slik at den åpner for tverrprofesjonelt samarbeid, herunder samarbeid med bibliotekarer, for å realisere skolens målsetting. Revisjon av § 10-11 bør ses i sammenheng med revisjon av § 15-8 (se forslag nedenfor vedrørende § 15-8). Tverrprofesjonelt samarbeid bør ikke avgrenses til samarbeid om elever med vansker.

I økende grad samarbeider lærere med fagpersoner med annen profesjonsutdanning enn lærerutdanning: bibliotekarer, helsesøstre, sosionomer etc. for å realisere skolens mål. Når profesjoner med forskjellig spesialkompetanse samarbeider i skolen, styrker det skolens muligheter til å gi elever likeverdig opplæring. Dette tilsier at § 10-11 bør revideres. Uttrykket «hjelp til» i opplæringa er heller ikke egnet som betegnelse for læreres samarbeid med profesjoner med spesialkompetanse innenfor sitt felt for å realisere målene for opplæringen.

Forslag til ny «§ 13-9. Tilskot frå staten

Staten gir tilskot til å dekkje delar av utgiftene til kommunane og fylkeskommunane. Tilskotet blir normalt gitt som eit rammetilskot etter reglar gitt av departementet. Staten gir særskilt tilskudd til skolebibliotek.

Kommentar

Særskilt statlig tilskudd til skolebibliotek er en forutsetning for utbygging av skolebibliotek i Norge som gir alle elever tilgang til skolebibliotek i skoletiden, bemannet med skolebibliotekar med bibliotekfaglig kompetanse, jfr. lovgivningen i Sverige og Danmark. Det er uakseptabelt i 2019 at skolebibliotek bemannes av ufaglært personale, at lokalene er ubemannet, og at mange skoler spesielt i grunnskolen mangler skolebibliotek, jfr. Statistikk for skolebibliotek <https://kunnskapsbase.bibliotekutvikling.no/statistikk/statistikk-for-norske-bibliotek/skolebibliotek/>

Ad § 14-1. Statleg tilsyn

Kommentar

Kravene til tilsyn bør skjerpes i § 14-1.

Sanksjonsmidler kan hjemles § 14-1 for de tilfeller der tilsynet dokumenterer at lovens krav til skolebibliotek ikke er oppfylt.

Pr. i dag har ikke tilsyn med skolebibliotek sikret at alle elever tilgang til skolebibliotek i samsvar med lovens krav.

Ad § 15-8. Samarbeid med kommunale tenester

«Skolen skal samarbeide med relevante kommunale tenester om vurdering og oppfølging av barn og unge med helsemessige, personlege, sosiale eller emosjonelle vanskar.»

Kommentar

§ 15 -8 har en begrunnelse for samarbeid med kommunale tjenester som er avgrenset til elever med vansker.

Det foreslås å revidere § 15-8 og begrunne samarbeid med kommunale tjenester med samarbeid for å realisere målene for opplæringen. Det er evidens for at tverretatlig og tverrprofesjonelt samarbeid styrker inkludering og kvaliteten på opplæringen (Edwards et al, 2009; Pihl et al, 2017). Jfr. også den danske skoleloven (stk. 4 og 5).

Her presenteres under ett, forslag til §9-2 om skolebibliotek, og forslag til forskriftene om skolebibliotek:

Forslag til ny §9-2 Skolebibliotek

Skolen skal ha skolebibliotek. Skolebiblioteket skal være en integrert del av skolens pedagogiske virksomhet. Skolebiblioteket skal være spesielt tilrettelagt for skolen.

Skolebiblioteket skal ha til oppgave å fremme opplysning, danning, utdanning og annen kulturell virksomhet gjennom aktiv formidling og ved å stille bøker og digitale medier til gratis bruk for alle barn og voksne ved skolen.

Skolebiblioteket skal bidra til å utvikle leseengasjement, informasjonskompetanse og ferdigheter som er viktige for fremtidig demokratisk deltagelse og arbeid i dagens informasjons- og kunnskapsbaserte samfunn.

Det enkelte skolebibliotek skal i sine tilbud til barn og voksne legge vekt på kvalitet, allsidighet og aktualitet.

Kunnskapsdepartementet og Kulturdepartementet samarbeider om ansvaret for skolebibliotekene.

Departementet kan gi nærmere forskrift.

Forslag til forskrift om skolebibliotek

Kapittel 21. *Skolebibliotek* (Opplæringslova § 9-2 andre ledd):

§ 21-1. Skolebiblioteket skal tilby et variert tilfang av litteratur gjennom analoge og digitale medier for å understøtte elevenes personlige utvikling, leseengasjement, utforsking, læring, danning og demokratiske deltagelse i arbeids- og samfunnsliv.

§ 21-2. Elevene skal ha tilgang til skolebiblioteket i skoletiden. Skolebiblioteket integreres i arbeidet med lesing, utforsking og læring på alle klassetrinn.

§ 21-3. Elevene skal ha et skolebibliotek som innholdsmessig er utstyrt for å møte de behov som følger av den ordinære opplæringen.

§ 21-4. Skolebiblioteket skal driftes og utvikles av personale med bibliotekfaglig kompetanse. Skolebiblioteket bør være bemannet i hele skoletiden.

§ 21-5. Skolebibliotekaren og lærerne samarbeider om bruk av biblioteket i arbeidet med lesing, utforsking, læring og styrking av elevenes grunnleggende ferdigheter.

§ 21-6. Skoleledelsen er ansvarlig for at skolebiblioteket er forsvarlig utrustet og bemannet.

§ 21-7. Rektor er ansvarlig for at skolebibliotekaren involveres i skolens pedagogiske utviklingsarbeid.

§ 21-8. Skolebiblioteket utvikles gjennom et samarbeid med folkebiblioteket

/fylkesbiblioteket for å gi alle elever tilgang til landets samlede bibliotekressurser. De samme

katalogsystemer m.v. benyttes innenfor skolebibliotek og folkebibliotek/fylkesbibliotek.

Tilgangen til skolebibliotek kan sikres gjennom avtalefestet samarbeid med andre bibliotek.

§21-9. Staten yter tilskudd innenfor skolebibliotekområdet (jfr. dansk skolelov § 18).

Kommentar

Statlig tilskudd til skolebibliotek bør hjemles spesifikt i Opplæringsloven § 13-9 og i forskriften § 21-9.

Litteratur om betydningen av skolebibliotek og samarbeid mellom lærere og bibliotekarer for elevers lese engasjement, utforsking, læring, inkludering og medborgerskap.

- Avery, H. (2017). A school and library network in Sweden. In J. Pihl, Van der Kooij, K. S. & Carlsten, T. C. (Ed.), *Teacher and Librarian Partnerships in Literacy Education in the 21st Century* (pp. 45-63). Rotterdam: Sense Publishers.
- Axelsson, M. (2000). Framgång för alla - från at inte kunna til at inte kunna låta bli att läsa/Progress for all From not being able to read to not stop reading. In H. Åhl (Ed.), *Svenskan i tiden - verklighet och visioner* (pp. 8-35). Stockholm: Nationelt Centrum, HLS Förlag.
- Bjørkvold, T. (2018). *Å skape behov for skriving Literacy praksiser hos elever om forsker.* (Ph.D.), OsloMet, Oslo. (24)
- Carlsten, T. C., & Sjaastad, J. (2014). *Evaluering av Program for skolebibliotekutvikling 2009-2013 /Evaluation of Program for School Library Development 2009-2013*. Retrieved from Oslo:
- Carlsten, T. C., & Sjaastad, J. (2017). A State-Run School Library Program in Norway: Political contradictions. In J. Pihl, K. S. Van de r Kooij, & T. C. Carlsten (Eds.), *Teacher and Librarian Partnerships in Literacy Education in the 21st Century* (pp. 119-139). Rotterdam: Sense Publishers.
- Cervetti, G. N., Barber, J., Dorph, R., Pearson, P. D., & Goldschmidt, P. G. (2012). The Impact of an Integrated Approach to Science and Literacy in Elementary School Classrooms. *Journal of Research in Science Teaching*, 49(5), 631-658. doi:10.1002/tea.21015
- Clark, C. & Teravainen-Goff, A. (2018). *Mental wellbeing, reading and writing: How children and young people's mental wellbeing is related to their reading and writing experiences*. London, UK: National Literacy Trust.
- Coker, E. (2015). *Certified teacher-librarians, library quality and student achievement in Washington State Public Schools*. Seattle: Washington Library Media Association.
- Cremin, T. (2014). *Building communities of engaged readers : reading for pleasure*. London: Routledge.
- Cremin, T., & Swann, J. (2017). School Librarians as Leaders of Extracurricular Reading Groups. In J. Pihl, K. S. Van der Kooij, & T. C. Carlsten (Eds.), *Teacher and Librarian Partnerships in Literacy Education in the 21st Century* (pp. 119-139). Rotterdam: Sense Publishers.
- Daniels, E., & Steres, M. (2011). Examining the effects of a school-wide reading culture on the reading engagement of middle school students. *RMLE Online*, 35(2), 1-13.
- Dow, M. J., McMahon-Lakin, J., & Court, S. C. (2012). School librarian staffing levels and student achievement as represented in 2006–2009 Kansas annual yearly progress data. *School Library Research*, 15, 1–15.

- Dressman, M. (1997). Congruence, Resistance, Liminality: Reading and Ideology in Three School Libraries. *Curriculum Inquiry*, 27(3), 267-315.
- Duke, N., Purcell-Gates, V., Hall, L., & Tower, C. (2006). Authentic literacy activities for developing comprehension and writing. *Read. Teach.*, 60(4), 344-355. doi:10.1598/RT.60.4.4
- Elley, W. B. (1992). *How in the world do students read?* The Hague: The International Association for the Evaluation of Educational Achievement.
- Elley, W. B. (2000). The Potential of Book Floods for Raising Literacy Levels. *International Review of Education*, 46(3-4), 233-255.
- Elley, W. B., & Mangubhai, F. (1983). The Impact of Reading on Second Language Learning. *Reading research quarterly*, 19(1), 53-67. doi:10.2307/747337
- Eri, T. (2017). A Multilingual Book Café at the School Library Contradictions between Literacy Discourses. In J. Pihl, K. S. Van der Kooij, & T. C. Carlsten (Eds.), *Teacher and Librarian Partnerships in Literacy Education in the 21st Century* (pp. 103-119). Sense Publishers.
- Eri, T. (2018). *Teacher and Librarian Partnerships in Literacy Education Contradictions, Barriers and Opportunities* (PhD), University of Oslo, Oslo.
- Eri, T., & Pihl, J. (2017). The challenge of sustaining change: contradictions within the development of teacher and librarian collaboration. *Educational Action Research*, 25(2), 239-255. doi:<https://doi-org.ezproxy.hioa.no/10.1080/09650792.2016.1147366>
- Ewbank, A. D., & Kwon, J. Y. (2015). School library advocacy literature in the United States: An exploratory content analysis. *Library & Information Science Research*, 37(3), 236–243.
- Farmer, L. S. J. (2006). Library media program implementation and student achievement. *Journal of Librarianship and Information Science*, 38(1), 21-32. doi:10.1177/0961000606060957
- Gambrell, L. B. (1996). Creating classroom cultures that foster reading motivation. *Reading Teacher*, 50, 14-25.
- Gran, A. B. (2019). Ipad-eksperimentet. Oslo: Klassekampen.
- Gross, M., & Witte, S. (2016). An Exploration of Teacher and Librarian Collaboration in the Context of Professional Preparation. *New Review of Children's Literature and Librarianship*, 22(2), 159-185. doi:10.1080/1361454.2016.1223935
- Gärdén, C. (2017). *Skolbibliotekets roll för elevers lärande En forsknings- og kunnskapsöversikt 2010-2015*. Stockholm: Kungliga biblioteket.
- Haycock, K., & Stenstrom, C. (2016). Reviewing the research and evidence: Towards best practices for garnering support for school libraries. *School Libraries Worldwide*, 22(1), 127–142.
- Hjellup, L. H. (Ed.) (2018). *Skolebiblioteket Læring og leseglede i grunnskolen*. Oslo: Cappelen Damm.
- Hughes, H., Bozorgian, H., & Allan, C. (2014). School libraries, teacher-librarians and student outcomes: Presenting and using the evidence. *School Libraries Worldwide*, 20(1), 29-50.
- Krashen, S. D. (2004). *The Power of Reading Insights from the Research 2nd ed.* Portsmouth, NH: Heinemann.
- Krashen, S. D., Lee, S., & McQuillan, J. (2012). Is the Library Important? Multivariate Studies at the National and International Level. *Journal of Language and Literacy Education*, 8(1).
- Kuhlthau, C. C. (2010). Guided Inquiry: School Libraries in the 21st Century. *School libraries world wide*, 16(1), 17-28.
- Kuhlthau, C. C., Caspari, A., K., & Maniotes, L. K. (2015). *Guided inquiry : Learning in the 21st century* (2nd ed. ed.). Santa Barbara, Calif: Libraries Unlimited.
- Lance, K. C., & Kachel, D. E. (2018). Why school librarians matter: What years of research tell us. *Phi Delta Kappan*, 99(7), 15-20.
- Lance, K. C., Rodney, M. J., & Hamilton-Pennel, C. (2000). How school librarians help kids achieve standards: The second Colorado study.

- Lonsdale, M. (2003). Impact of School Libraries on Student Achievement: A review of the Research. In. Camberwell Victoria: Australian Council for Educational Research.
- Mangen, A., & Weel, A. (2016). The evolution of reading in the age of digitisation: an integrative framework for reading research. *Literacy*, 50(3), 116-124. doi:10.1111/lit.12086
- Martin-Jones, M., & Jones, K. (Eds.). (2000). *Multilingual Literacies*. Amsterdam: John Benjamin Publishing Company.
- Merga, M.K. & Mat Roni, S. (2017). The influence of access to eReaders, computers and mobile phones on children's book reading frequency. *Computers and Education*, 109, 187-196.
- Merga, M.K. (2019a). How do librarians in schools support struggling readers? *English in Education*. Retrieved from <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/04250494.2018.1558030>
- Merga, M.K. (2019c). *Reading engagement for tweens and teens: What would make them read more?* Santa Barbara, California: ABC-CLIO/Libraries Unlimited.
- McKechnie, L., Skjerdingsstad, K. I., Oterholm, K., & Rothbauer, P. M. (2016). *Plotting the reading experience : theory/practice/politics*. Waterloo, Ont.: Wilfrid Laurier University Press.
- Moje, E. B., Young, J. P., Readence, J. E., & Moore, D. W. (2000). Reinventing adolescent literacy for new times: Perennial and millennial issues. *Journal of Adolescent and Adult Literacy*, 43(5), 400–410.
- Mol, S. E., & Bus, A. G. (2011). To read or not to read: A meta-analysis of print exposure from infancy to early adulthood. *Psychological Bulletin*, 137(2), 267-296.
- Montiel-Overall, P. (2008). Teacher and librarian collaboration: A qualitative study. *Library & Information Science Research*, 30(2), 145-155. doi:10.1016/j.lisr.2007.06.008
- Montiel-Overall, P. (2009). Teachers' perceptions of teacher and librarian collaboration: Instrumentation development and validation. *Library & Information Science Research*, 31, 182-191.
- Morrow, L. M. (1992). The impact of a literature-based program on literacy achievement, use of literature, and attitudes of children from minority backgrounds. *Reading research quarterly*(27), 250-275.
- Nasjonalbiblioteket. (2016). Skolebibliotekstatistikk. In. Oslo: Nasjonalbiblioteket.
- Pihl, J. (2009). Interprofessional Cooperation between Teachers and Librarians Analysing Theoretical and Professional Arguments for Cooperation in an Era of Globalization. In M. O' Dowd & H. Holmarsdottir (Eds.), *Nordic Voices: Teaching and Researching Comparative and International Education in the Nordic Countries* (pp. 41-59). Rotterdam: Sense Publishers.
- Pihl, J. (2012). Can library use enhance intercultural education? *Issues in Educational Research*, 22(1), 79-90. Retrieved from <http://www.iier.org.au/iier22/pihl.pdf>
- Pihl, J., Carlsten, C., & Van der Kooij, K. S. (2017). Why teacher and librarian partnerships in literacy education in the 21st Century? In J. Pihl, K. S. Van der Kooij, & T. C. Carlsten (Eds.), *Teacher and Librarian Partnerships in Literacy Education in the 21st Century* (pp. 1-23). Rotterdam: Sense Publishers.
- Pihl, J., Van der Kooij, K. S., & Carlsten, T. C. (Eds.). (2017). *Teacher and Librarian Partnerships in Literacy Education in the 21st Century*. Rotterdam: Sense Publishers.
- Rafste, E. T. (2001). *Et sted å lære eller et sted å være? En case-studie av elevers bruk og opplevelse av skolebiblioteket*. Universitetet i Oslo, Oslo.
- Roe, A., & Taube, K. (2009). Norwegian and Swedish students' reading engagement from a gender perspective. In T. Matti (Ed.), *Northern Lights on PISA 2006 and 2009: differences and similarities in the Nordic countries* (pp. 133-155). København: Nordic Council of Ministers.

- Sensenig, V. (2010/2011). Reading First, Libraries Last: An Historical Perspective on the Absence of Libraries in Reading Education Policy. *Journal Education*, 191(3), 9-18.
- Small, R. V., Shanahan, K. A., & Stasak, M. (2010). The impact of New York's school libraries on student achievement and motivation: Phase III. *School Library Media Research*, 13, 1–35.
- Smestad, T., & Rødal, A. (2017). Norske 15-åringer er ikke kritiske nok til informasjonen de finner på nett. *forskning.no*. Retrieved from <https://forskning.no> website: <https://forskning.no/universitetet-i-oslo-skole-og-utdanning-barn-og-ungdom/norske-15-aringer-er-ikke-kritiske-nok-til-informasjonen-de-finner-pa-nett/1220774>
- Street, B. (2003). What's "new" in New Literacy Studies? Critical approaches to literacy in theory and practice. *Current Issues in Comparative Education*, 5(2), 77-91.
- Sullivan, A., & Brown, M. (2015). Reading for pleasure and progress in vocabulary and mathematics. *British Educational Research Journal*, 41(6), 971–991. doi:DOI: 10.1002/berj.3180
- Sørvik, G. O., & Mork, S. M. (2015). Scientific literacy as social practice ; implications for reading and writing in science classrooms. *Nordina (elektronisk ressurs)*, 11, 268-281.
- Todd, R. J., & Kuhlthau, C. C. (2005). Student learning through Ohio school libraries, Part 1: How effective school libraries help students. *School Libraries Worldwide*, 11(1), 63- 88.
- Tonne, I., & Pihl, J. (2012). Literacy Education, Reading Engagement, and Library Use in Multilingual Classes. *Intercultural Education*, 23(3), 183-194. doi:<http://dx.doi.org/10.1080/14675986.2012.701424>
- Tonne, I., & Pihl, J. (2013). Andrespråkseleven, leseprøver og litteraturbasert leseopplæring. *NORAND*, 8(1), 91-114.
- Tonne, I., & Pihl, J. (2015). Morphological Correspondences in the Reading-Writing Relation among L2 Learners. *Reading Matrix: An International Online Journal*, 15(1), 206-219.
- Wangen, H. L. (2017). Vi overvurderer hvor godt vi leser på skjerm. *forskning.no*. Retrieved from <https://forskning.no> website: <https://forskning.no/universitetet-i-stavanger-internett-partner/vi-overvurderer-hvor-godt-vi-leser-pa-skjerm/321371>